

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

1. ak. arch. Ing. Stanislav Pícek, Šermířská 2378/5, 169 00 Praha 6
2. Ing. arch. Jan Soukup, V Lomech 16, 323 17 Plzeň
3. Ing. arch. Karel Svoboda, B. Němcové 12, 323 00 Plzeň

Váš dopis značky

Náše značka
č. j. MK 6239/2014 OPP

Vyřizuje / linka
Maříková Tereza Mgr.

V Praze dne
29.1.2014

**Věc: Podnět k prohlášení obchodního domu Prior (Tesco) na Americké třídě č.p. 2186
v Plzni, okres Plzeň-město, Plzeňský kraj, za kulturní památku
– vyhodnocení podnětu a oznámení o nezhájení správního řízení**

Ministerstvo kultury obdrželo podnět k prohlášení obchodního domu Prior na Americké třídě v Plzni za kulturní památku od pánů ak. arch. Ing. Stanislava Pícka, Ing. arch. Jana Soukupa a Ing. arch. Karla Svobody. O vyhodnocení podnětu požádalo Ministerstvo kultury příslušnou odbornou organizaci – Národní památkový ústav, ú.o.p. v Plzni. Odborná organizace zajistila potřebnou dokumentaci a zpracovala celkovou charakteristiku objektu. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že pracoviště samotné nedisponuje specialisty na moderní architekturu druhé poloviny 20. století, požádalo o zpracování dvou nezávislých posudků. Jeden z posudků vytvořil pan Mgr. Ing. arch. Petr Klíma, autor výstavy a publikace „KOTVY MÁJE. České obchodní domy 1965-1975“, druhý posudek vypracovala Ing. arch. Anna Hostičková, pracovnice Útvaru koncepce a rozvoje města Plzně.

Posudek pana Mgr. Ing. arch. Petra Klímy ze dne 15.11.2013 ve svém závěru nedoporučuje předmětný obchodní dům prohlásit za kulturní památku z následujících důvodů: „Prvním důvodem jsou nedostatky jak v návrhu stavby, tak i v jejím provedení (jakkoliv realizace staveb všeho druhu byly a jsou provázeny nejrůznějšími problémy). Ty vedly ke konstrukčním i provozním závadám, popsaným podrobně v uvedeném Posouzení návrhu. Bohužel ani hliníkové fasády, představující jednu z největších předností stavby, již po výměně obvodového pláště v roce 1988 nejsou původní. Totéž platí o eskalátorech i o části původních vnitřních povrchů, které padly za oběť požáru v roce 1982.

Dalším důvodem mých pochyb je kontext řady vynikajících realizací ze 60. a 70. let - na prvním místě jmenujme pražský obchodní dům Máj (dnes fungující pod názvem My), prohlášený za kulturní památku v roce 2009; přidejme i případ libereckého obchodního střediska Ještěd, kterému byl status památky upřen a který byl následně zbourán. (Je symptomatické, že obě tyto stavby byly či jsou ve vlastnictví společnosti TESCO.) Domnívám

se, že přestože je obchodní dům Prior autorů Tichého, Zoubka a Pekla cennou stavbou - navíc jednou z mála zachovaných staveb své doby v Plzni - nedosahuje zcela špičkové architektonické úrovně zmíněného OD Máj či obchodního domu Kotva, který za památku dosud prohlášen nebyl, tedy staveb nezpochybnitelně evropské, resp. světové úrovně, často publikovaných v soudobé zahraniční literatuře (to platí zejména v případě Máje).

Na druhou stranu by si odborná i široká veřejnost měla být vědoma nesporných kvalit této stavby a stavět se za jejich zachování i jinými možnými způsoby. Rozhodující díl odpovědnosti však v takovém případě leží na vlastníkově tohoto objektu. Zkušenost s obchodním domem Kotva z posledních let ukazuje, že je možné s materií stavby (v tomto případě mimořádně hodnotné!) z první poloviny 70. let nakládat s elementární úctou k původním architektonickým hodnotám, které budově vtiskli její autoři manželé Machoninovi.

Ačkoliv mě výše uvedená zkušenost s přístupem firmy TESCO ke kvalitám architektury obchodních domů v jejím vlastnictví neopravňuje k přílišnému optimismu, věřím, že se podaří charakteristické hodnoty někdejšího plzeňského Prioru zachovat i v případě, že stavba nebude prohlášena kulturní památkou. Jsem připraven k tomu svým skromným dílem také přispět.“

V posudku paní Ing. arch. Anny Hostičkové ze dne 6.11.2013 je podrobně popsána stavební historie lokality, jež bezprostředně obklopuje dotyčný obchodní dům, dále okolnosti vzniku stavby v 60. letech 20. století, důkladný popis objektu a jeho konstrukcí. Vyjádření zahrnuje taktéž popis blízkého okolí stavby, které kdysi doplňovaly výkladní skříně, z nichž se do dnešních dnů dochovala jen jedna, přestavěná a určená k jinému využití. V závěru vyjádření doporučuje prohlášení věci za kulturní památku: „*Plzeňský Prior jako jedna z mála vcelku dobře dochovaných realizací šedesátých let je silnou stopou své doby a mělo by se jí dostat respektu jako hodnotnému architektonickému dílu.*“

Dne 10.1.2014 byl podnět předložen k posouzení na zasedání Komise Ministerstva kultury pro hodnocení návrhů na prohlášení nemovitých věcí za kulturní památku. Poradní komise se v závěru jednání jednoznačně shodla a nedoporučila prohlásit obchodní dům za kulturní památku: „*Komise se plně ztotožňuje s posudkem Ing. arch. Klímy. K tomu přistupuje i fakt, že se objekt nedochoval v autentickém stavu a navíc se nachází v přestavbovém území, které po zboření sousedního kulturního domu vyžaduje celkové řešení, tak aby odpovídalo mimořádné exponovanosti tohoto území. Ze všech těchto důvodů komise nedoporučuje prohlášení za kulturní památku.*“

Ministerstvo kultury posoudilo jednotlivé výše zmíněné podklady jednotlivě i ve vzájemných souvislostech a ve výsledku shodlo s odborným posudkem paní Ing. arch. Petra Klímy a potažmo se závěry poradní komise. Jedná se o stavbu bývalého obchodního domu Prior, dnes Tesco, která je příkladem tvorby 60. let 20. století. Svého druhu je první stavbou na území České republiky (třetí na území bývalého Československa). Projekt vypracoval v letech 196-1962 Krajský projektový ústav v Plzni, autory vítězného návrhu byli architekti Zbyněk Tichý, Václav Zoubek a Jaroslav Peklo. Stavba byla realizována v letech 1965-1968, do předběžného užívání uvedena v roce 1968, do trvalého užívání až roce 1977.

Stavba však byla provázena svými nedostatky již od svého návrhu až po následné provedení. Konstrukční závady se projevíly v podobě problémů s nosností a tuhostí stropních konstrukcí, které zapříčinily prodloužení doby výstavby. Kromě statických závad bylo problematické i mikroklima v interiéru budovy, které vyžadovalo brzkou rekonstrukci vzduchotechniky, včetně překrytí sklobetonové klenby ve druhém podlaží. Další zásah utrpěla

budova v roce 1982, kdy v ní propukl požár. Následkem požáru bylo nutné přistoupit k celkové rekonstrukci objektu. V roce 1988 byla z důvodů poškození klimatickými vlivy provedena kompletní výměna hliníkových panelů vnějšího pláště budovy, současně byla podstatně změněna i část obvodového pláště pod hliníkovými panely. V roce 1990 byly vyměněny eskalátory. V 90. letech 20. století pak pokračovaly další úpravy jako např. statické zajištění, zvýšení nosnosti stropů, na střechy doplněny mohutné příhradové rámy, na které byly stropy dodatečně zavěšeny, nové stropní podhledy. Z výše popsaných úprav je nanejvýš zřejmé, že objekt po dobu své existence doznal velkých změn a míra jeho autenticity byla výrazně narušena.

Dalším důvodem pro nezahájení řízení je srovnání stavby s řadou objektů tohoto druhu vzniklých v 60. a 70. letech 20. století. Objekt bývalého obchodního domu Prior v Plzni nelze považovat za natolik architektonicky výjimečný ve srovnání s jinými objekty jako např. obchodní dům Máj v Praze, obchodní dům Kotva v Praze nebo již neexistující obchodní středisko Ještěd v Liberci. Plzeňskému obchodnímu domu však nelze upřít jisté kvality. Představuje hodnotný objekt hlásící se k odkazu klasické moderny a lze jej, co se architektonických kvalit týče, srovnat s např. OD v Košicích či v Karviné. Tyto stavby vynikaly funkčním provozním řešením včetně přehledných dispozic a odkazují k proslulému obchodnímu domu v Rotterdamu (De Bijenkorf). Nicméně obchodní dům Prior v Plzni nelze považovat za stavbu špičkové architektonické úrovně, která by se vyznačovala (ve srovnání s obdobnými stavbami svého druhu a doby vzniku) takovou mírou památkových hodnot, aby ji bylo možné prohlásit za kulturní památku.

Rovněž nelze nezmínit urbanistické souvislosti. Stavba se nachází v přestavbovém území, které v současné době budí dojem roztržitosti a neucelenosti (i v souvislosti s demolicí vedlejšího kulturního domu). V budoucnu bude tato významná plzeňská lokalita vyžadovat nové urbanistické řešení. Svým situováním obchodní dům Prior také nenavazuje na historickou zástavbu města a svou hmotou a členěním nerespektuje původní charakter prvorepublikové uliční zástavby protější strany Americké třídy.

Ministerstvo kultury při vyhodnocení podnětu věnovalo pozornost především hodnotám architektonickým a urbanistickým. Konstatovalo, že míra autenticity objektu byla snížena celou řadou provedených úprav. Architektonická a urbanistická hodnota stavby není, jak vyplynulo z vyjádření odborníků, nikterak výjimečná. Na okraj dodáváme, že obavy z možnosti potenciální přestavby či úpravy objektu nemohou být důvodem pro zahájení řízení, neboť Ministerstvo kultury posuzuje pouze památkové znaky a hodnoty předmětné věci. Z výše uvedených důvodů Ministerstvo kultury podle § 42 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, **nezahajuje** správní řízení ve věci prohlášení obchodního domu Prior (dnes Tesco) na Americké třídě čp. 2186 v Plzni za kulturní památku.

Mgr. Petra Ulbrichová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury